

ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΟΦΦΙΚΙΑ
ΩΣ ΤΑ «ΚΑΤΑ ΚΟΣΜΟΝ» ΑΞΙΩΜΑΤΑ
(ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑΝ ΤΟΥ Ζ' ΚΑΝΟΝΟΣ
ΤΗΣ ΠΕΝΘΕΚΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ)

Υ Π Ο
ΠΑΝ. Ι. ΜΠΟΥΜΗ Δ. Θ.

Είσαγωγή - Κείμενον.

Ἀσχολούμενοι περὶ τὸ ἐπίμαχον προνόμιον τῆς προκαθηδρίας τῶν ἐξωκατακοίλων ἢ ἐξωκατακήλων ἀρχόντων¹ ἔναντι τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ δὴ ἐξετάζοντες τὸ πρόβλημα κατὰ πόσον οὗτοι ὡς ἐκκλησιαστικοὶ ἀξιωματοῦχοι εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦτο, ἐφ' ὅσον ἔφερον μόνον τὸν βαθμὸν τοῦ διακόνου, κατεφύγομεν εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ ζ' κανόνος τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ παρατηρουμένην ἀκριβολογίαν καὶ λεπτότητα², μεθ' ἧς ἐπιλαμβάνεται τοῦ φλέγοντος³ τούτου θέματος.

Συγκεκριμένως ὁ κανὼν οὗτος κατὰ λέξιν ὀρίζει:

Ἄπειδὴ μεμαθήκαμεν ἐν τισι τῶν ἐκκλησιῶν διακόνους τυγχάνειν, ὀφφικία ἐκκλησιαστικὰ ἔχοντας, ἐντεῦθεν τέ τινας αὐτῶν αὐθαδεῖα καὶ αὐτονομία κεχρημένους πρὸ τῶν πρεσβυτέρων καθέζεσθαι, ὀρίζομεν, ὥστε τὸν διάκονον, κὰν ἐν ἀξιώματι, τοῦτέστιν ἐν ὀφφικίῳ τῷ οἰωδῆποτε ἐκκλησιαστικῷ τυγχάνη, τὸν τοιοῦτον μὴ πρὸ τοῦ πρεσβυτέρου καθέζεσθαι· ἐκτός, εἰ μὴ τὸ πρόσωπον ἐπέχων τοῦ οἰκείου πατριάρχου, ἢ μητροπολίτου, ἐν ἐτέρᾳ πόλει παραγένηται ἐπὶ τινι κεφαλαίῳ· τότε γάρ, ὡς τὸν ἐκείνου τόπον ἀναπληρῶν, τιμηθήσεται. Εἰ δέ τις τοιοῦτο τολμήσῃ, τυραννικῶς χράμενος θράσει, διαπράξασθαι, ὁ τοιοῦτος, ἐκ τοῦ οἰκείου καταβιβασθεὶς βαθμοῦ, ἔσχατος πάντων γινέσθω τοῦ, ἐν ᾧ περ καταλέγεται, ἀγμάτος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν

1. Πρβλ. Π. Μ π ο ὑ μ η, Οἱ ἐξωκατάκοιλοι ἢ ἐξωκατάκηλοι ἀρχοντες (Προέλευσις καὶ νομοκανονικὴ σημασία τῆς διφυοῦς προσωνομίας), Ἀθῆναι 1969, σελ. 97 κ. ἐξ.

2. Πρὸ τοῦ κανόνος τούτου ἔχομεν τὸν ιη' καν. τῆς Α' Οἰκ. Συνόδου καὶ τὸν κ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, οἵτινες ἄπτονται ἐν γενικότητι τοῦ θέματος.

3. Τὸ φλέγον τοῦτο θέμα πολλάκις ὑπεκκαλεῖ τοὺς χριστιανοὺς παρὰ τὴν τοῦ Κυρίου σύστασιν: «Πρὸς ἕχεται ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελώντων... πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δειπνοῖς» (Λουκ. 20,46).

ἐκκλησία, τοῦ Κυρίου ἡμῶν παραινούντος, μὴ χαίρειν ταῖς πρωτοκλισίαις, κατὰ τὴν ἐν τῷ ἁγίῳ εὐαγγελιστῇ Λουκᾷ, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ κειμένην διδασκαλίαν. Ἔλεγε γὰρ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολὴν τοιάνδε: Ὅταν κληθῆς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῆς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μὴ ποτε ἐντιμότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἐρεῖ σοι: Δὸς τούτῳ τόπον· καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. Ἄλλ' ὅταν κληθῆς, ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον· ἵνα, ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκῶς, εἴπῃ σοι: Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον τῶν συνανακειμένων σοι· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. Τὸ αὐτὸ δὲ φυλαχθήσεται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν ταγματῶν· ἐπειδὴ τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωμάτων κρείττονα τὰ πνευματικὰ ἐπιστάμεθα»¹.

Ἔλεγχος ἐσφαλμένης ἐρμηνείας.

Ταῦτα διαλαμβάνει ὁ κανὼν. Καὶ ἐνῶ θὰ ἦτο πρόθυμος ὁ ἀναγνώστης αὐτοῦ νὰ συμφωνήσῃ διὰ τὴν ἀνωτέρω ὑπογραμμισθεῖσαν λεπτολογίαν καὶ διακριτικότητα, τὴν τελευταίαν στιγμὴν διστάζει νὰ πράξῃ τοῦτο. Συγκεκριμένως δημιουργεῖται εἰς αὐτὸν ἡ ἐντύπωσις, ὅτι εἰς τὸν ἐπίλογον ὁ κανὼν ὅλως ἀδικαιολογήτως ἢ τοῦλάχιστον ὅλως ἀνακολούθως ἀναιμιγνύει καὶ τὰ κοσμικὰ ἀξιώματα, ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ὠμίλει μόνον περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων (ὀφθικίων), καὶ ταῦτα ἀντιπαρέβαλλε πρὸς τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης.

Ἡ ἐντύπωσις αὕτη δημιουργεῖται, διότι ἡ ἔκφρασις «τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωμάτων» εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο τμῆμα τοῦ κανόνος («Τὸ αὐτὸ δὲ φυλαχθήσεται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν ταγματῶν· ἐπειδὴ τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωμάτων κρείττονα τὰ πνευματικὰ ἐπιστάμεθα») ἀποδίδεται ὅλως προχειρῶς διὰ τῆς φράσεως «τῶν κοσμικῶν ἀξιωμάτων».

Ἐὰν ὅμως δεχθῶμεν τὴν ἐρμηνείαν αὐτήν, ἐμφανίζομεν τὸ τμῆμα τοῦτο ὡς προϋποθέτον τὴν ἀνάληψιν κοσμικῶν ἀξιωμάτων ἐκ μέρους τῶν κληρικῶν καὶ κατὰ συνέπειαν ὅλον τὸν κανόνα ὡς ἀνεχόμενον ἢ ἐμμέσως ἐπιτρέποντα τὴν τοιαύτην ἀνάληψιν. Τοιοῦτόν τι καταφαίνεται π.χ. εἰς τὸ σχόλιον τοῦ βυζαντινοῦ κανονολόγου Ἰωάννου Ζωναραῆ ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω κανόνος, ἐνθα οὗτος ὀμιλεῖ περὶ φερόντων κοσμικῶν ἀξιώμα κληρικῶν, ἐπειδὴ προφανῶς νομίζει, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἔκφρασις («τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωμάτων») ἀναφέρεται εἰς τὰ κοσμικὰ ἀξιώματα. Συγκεκριμένως γράφει: «Τὸ αὐτὸ δὲ κρατεῖν βούλεται ὁ κανὼν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν ταγματῶν, ὥστε μὴ τινα ἀξιώματι κοσμικῷ θαρροῦντα, ἢ ὀφθικίῳ, καταναιδεῦσθαι τῶν ἄλλων, καὶ θρασύνεσθαι κατὰ τῶν προβαθμιωτέρων αὐτοῦ, ὑποδιάκονον τυχὸν κατὰ

1. Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τόμ. Β', Ἀθήνησι 1852, σελ. 320-321.

διακόνου, ἢ ἀναγνώστην κατὰ ὑποδιακόνου· κρείττω γάρ, φησί, τὰ πνευματικά ἀξιώματα τῶν κοσμικῶν»¹.

Τοιοτοτρόπως ὅμως γίνεται τις πρόξενος συγχύσεως μᾶλλον ἢ ὀρθῆς ἐρμηνείας τῶν πραγμάτων, διότι γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι πλείστοι ὅσοι ἄλλοι κανόνες ἀπαγορεύουν ῥητῶς καὶ κατηγορηματικῶς οὐχὶ μόνον τὴν ἀνάληψιν κοσμικῶν ἐξουσιῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν ἀπλήν ἀνάμειξιν τῶν κληρικῶν εἰς κοσμικὰς διοικήσεις². Ἐπομένως διὰ τῆς ἀνωτέρω ἐρμηνείας θὰ ἐνεφανίζετο ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι ἤρχετο εἰς ἀντίθεσιν καὶ διαφωνίαν καὶ πρὸς τοὺς κανόνας τούτους. Ὅποτε οὗτος δὲν θὰ ἐβαρύνετο μόνον μὲ τὴν κατηγορίαν τῆς ἐν αὐτῷ ἀνακολούθιας, ἀλλὰ θὰ ἐπέσυρε καὶ τὴν μομφὴν τῆς ἀνατροπῆς καὶ τῶν ὑπολοίπων σχετικῶν κανόνων.

Διὰ ταῦτα ὁ Β α λ σ α μ ὶ ν, γνωρίζων ἢ διαισθανόμενος τὰς συνεπείας ταύτας, κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ ἀνωτέρω τμήματος τῆς ἐρμηνείας τοῦ Ζ ω ν α ρ ᾶ καὶ τὴν ἐνσωμάτωσιν τούτου εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐρμηνείαν πολὺ ὀρθῶς ἀφῆρσε τὴν λέξιν «κοσμικῶ» ἀπὸ τὴν πρότασιν «ὥστε μὴ τινα ἀξιώματι κοσμικῶ θαρροῦντα, ἢ ὀφφικίω..». Τὸ κείμενον αὐτοῦ ἔχει ὡς ἀκολούθως: «Τὸ αὐτὸ δὲ κρατεῖν βούλεται ὁ κανὼν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν ταγμάτων, ὥστε μὴ τινα ἀξιώματι θαρροῦντα, ἢ ὀφφικίω, κατεπαίρεσθαι τῶν ἄλλων, καὶ θρασύνεσθαι κατὰ τῶν προβαθμιωτέρων αὐτοῦ, ὑποδιάκονον τυχὸν κατὰ διακόνου, ἢ ἀναγνώστην κατὰ ὑποδιακόνου· κρείττω γάρ, φησὶν, εἰσὶ τὰ πνευματικά ἀξιώματα τῶν κοσμικῶν»³.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς τοιαύτης ἀφαιρέσεως ὁ Β α λ σ α μ ὶ ν φαίνεται ὅτι δὲν μένει εὐχαριστημένος καὶ πρὸς τὴν ἀνωτέρω μετάφρασιν—ἀντικατάστασιν τοῦ «κατὰ κόσμον» διὰ τοῦ «κοσμικῶν». Διὰ τοῦτο αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπανέλθῃ ἐπὶ τῆς φράσεως ταύτης καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν διατύπωσιν τοῦ κειμένου, προσθέτων: «Σημείωσαι δὲ τὸν κανόνα λέγοντα κρείττονα εἶναι τὰ πνευματικά ἀξιώματα τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωματῶν»⁴.

Ἐξ ἄλλου καὶ αὐτὸς ὁ Ζ ω ν α ρ ᾶ δὲν μένει ἀπολύτως ἱκανοποιημένος ἐκ τῆς τοιαύτης ὑπ' αὐτοῦ ἐπιχειρηθείσης ἀντικαταστάσεως καὶ διὰ τοῦτο εὐθύς μετὰ τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν περικοπὴν προσθέτει μετ' ἐπιφυλάξεως: «...μ ο ν ο ν ο υ χ ἰ (= σχεδὸν) τοῦτο λέγων ὁ (κανὼν)». Καὶ συνεχί-

1. Ρ ᾶ λ λ η-Π ο τ λ ῆ, τόμ. Β', σελ. 321.

2. Ἴδε στ', πα' καὶ πγ' Ἀποστολικούς, ιστ' τῆς ἐν Κερθαγένῃ Συνόδου, γ' καὶ ζ' τῆς Δ' Οἰκ. Συνόδου, ι' τῆς Ζ' Οἰκ. Συνόδου καὶ ια' τῆς πρωτοδευτέρας. Πρβλ. καὶ Κ ω ν. Μ ο υ ρ α τ ῖ δ ο υ, Σχέσις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου καὶ τῶν νεωτέρων κατευθύνσεων ἐν τῇ ἐκκλησιολογίᾳ καὶ τῇ πολιτειολογίᾳ, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1965, σελ. 124, ὡς καὶ Π. Μ π ο ῦ μ η, ἐνθ' ἔνωτ., σελ. 70 κ. ἐξ

3. Ἐν Ρ ᾶ λ λ η-Π ο τ λ ῆ, τόμ. Β', σελ. 322-3. Πρβλ. καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ «Π η-δ α λ ῖ ο υ», ἐκδ. «Ἀστέρος», Ἀθῆναι 1957, σελ. 225.

4. Ρ ᾶ λ λ η-Π ο τ λ ῆ, τόμ. Β', σελ. 323.

ζει διὰ τοῦ ἐξῆς (ἀσχέτου ὅμως πρὸς τὸ κείμενον τοῦ κανόνος) συλλογισμοῦ: «...εἰ ἐν τοῖς κοσμικοῖς ἀξιώμασιν οὐκ ἔξεστι τῷ ἡττονος ἀξίας ὄντι προκαθῆσθαι, ἢ προτετιμῆσθαι τοῦ μείζονι τετιμημένου ἀξιώματι, πολλῶν πλέον οὐκ ἔξεστι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀξίαις τετιμημένοις, ἃς καὶ πνευματικὰς ἐκάλεσεν»¹.

Ἐν πρώτοις θὰ ἠθέλομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐχαρακτήρισαμεν τὸν συλλογισμὸν τοῦτον ὡς ἄσχετον, διότι, ἐνῶ τὸ ἐν λόγῳ χωρίον συγκρίνει τὰ κατὰ κόσμον ἀξιώματα πρὸς τὰ πνευματικὰ, ὁ Ζ ω ν α ρ ἄ ς αὐτοβούλως ὀρίζει, τί πρέπει νὰ τηρῆται εἰς τὰ πνευματικὰ ἀξιώματα κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐπικρατούντων εἰς τὰ κοσμικά².

Ἄλλὰ καὶ ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἀναλογικῆς σκέψεως, νομίζομεν, δὲν εἶναι ὀρθός. Δὲν πρέπει τ. ἐ. νὰ ὀρίζωμεν τὰ ἀνώτερα (πνευματικὰ) πράγματα διὰ τῶν κατωτέρων (ὕλικῶν, κοσμικῶν), ἀλλ' ἀντιστρόφως τὰ κοσμικὰ διὰ τῶν πνευματικῶν. Πρβλ. καὶ τὴν ἀναλογίαν τοῦ Παύλου εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν: «Ὅτι ἀνὴρ ἐστὶν κεφαλὴ τῆς γυναικὸς ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ... (καὶ) ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί»³. Οὐχὶ δὲ τὸ ἀντίθετον: «Ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὁ ἀνὴρ εἶναι κεφαλὴ τῆς γυναικὸς, ἢ ὅπως αἱ γυναῖκες ὑποτάσσονται εἰς τοὺς ἀνδρας, οὕτως ὀφείλει καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὸν Χριστόν (!)

Τέλος ἐκτὸς τούτων ἀναγκάζεται ὁ Ζ ω ν α ρ ἄ ς νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ κανὼν τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀξίας «ἐκάλεσεν πνευματικὰς». Καὶ τοῦτο ὅμως ἐπιτείνει μᾶλλον τὴν ὄλην σύγχυσιν καὶ ἀταξίαν. Διότι ἐκκλησιαστικαὶ ἀξίαι εἶναι καὶ τὰ ποικίλα ἐκκλησιαστικὰ ὁφίμια (π.χ. τοῦ σκευοφύλακος). Δὲν εἶναι ὅμως δυνατὸν ἢ ὑπηρεσία τοῦ σκευοφύλακος νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς πνευματικὴ διακονία. Καὶ ἐφ' ὅσον δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς πνευματικὸν λειτουργημα τὸ ἐκκλησιαστικὸν τοῦτο ὁφίμιον, πῶς δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ πεισθῶμεν καὶ νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀνώτερον τοῦ κοσμικοῦ ἀξιώματος τοῦ βασιλέως;

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω νομίζομεν, ὅτι μᾶλλον ὑποπτος καὶ ἐπικίνδυνος ἐμφανίζεται ἢ ἀνωτέρω μετάφρασις—ἀντικατάστασις τοῦ «κατὰ κόσμον» διὰ τοῦ «κοσμικά», τοῦλάχιστον εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ προκειμένου κανόνος, διότι καὶ πρὸς τὸ ὅλον πνεῦμα τοῦ ἐν λόγῳ κανόνος καὶ τῶν λοιπῶν κανόνων (οὐ

1. Ρ ἄ λ λ η-Π ο τ λ ἦ, τόμ Β', σελ. 322.

2. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Β α λ σ α μ ῶ ν, ὅστις ἀντιγράφει ἐν πολλοῖς τὸν Ζ ω ν α ρ ἄ ν, παραθέτει τὴν ἀναλογίαν ταύτην μᾶλλον ἀσυνδέτως πρὸς τὸ κείμενον διὰ τοῦ «καὶ εἰπέ», ὅπερ ὑποδηλοῖ ἀνεξάρτητον τοῦ κανόνος παρεισφύρασαν γνώμην, ἀφοῦ μάλιστα ὡς εἶδομεν προηγουμένως ἀναγκάζεται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἐπίμαχον πρότασιν καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ πιστῶς τὸ κείμενον τοῦ κανόνος (Α ὑ τ ὅ θ ι, σελ. 323).

3. Ἐφεσ. 5, 23-24.

μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀγίας Γραφῆς) ἀσύμφωνος ἀποδεικνύεται καὶ εἰς τὴν λογικὴν ἀντιβαίνει.

Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἕτερος τῶν βυζαντινῶν ἐρμηνευτῶν ὁ Ἀριστοῦ οὐδόλως μνημονεῖ τοῦ σχολίου τοῦ Ζωναραῦ, οὐδ' ἄπτεται τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἐπιμάχου τούτου τμήματος τοῦ κανόνος¹.

Ἡ προτεινομένη ἐρμηνεία.

Ὁφείλομεν λοιπὸν νὰ ἐπιχειρήσωμεν ἑτέραν καλλιτέραν καὶ καταλληλοτέραν ἐρμηνείαν τοῦ διαφιλονικουμένου χωρίου.

Κατ' ἀρχὰς πρέπει νὰ βεβαιωθῶμεν, ἂν ἡ πρότασις αὕτη ἀναφέρεται ὅπου καὶ ὁ ὅλος κανὼν.

Ἐὰν ἀναγνώσωμεν μετὰ προσοχῆς τὸν κανόνα θὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι τὸ ἐπίμαχον χωρίον εἰσάγεται διὰ τοῦ αἰτιολογικοῦ συνδέσμου «ἐπειδὴ»², ὅπερ δηλοῖ, ὅτι εἶναι ἐξηρητημένη πρότασις, ὑποτασσομένη εἰς τὴν ἀμέσως πρὸ αὐτῆς κυρίαν. Ἄρα πρέπει νὰ ἀναφέρηται ὅπου ἀναφέρεται καὶ ἐκείνη.

Ἡ πρὸ αὐτῆς κυρία ὀρίζει: «Τὸ αὐτὸ δὲ φυλαχθήσεται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν³ ταγματῶν». Ἦτοι: ὅ,τι ὀρίζεται εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ φέροντος τὸν βαθμὸν τοῦ διακόνου ὀφφικιούχου, τὸ αὐτὸ προστάττει νὰ φυλάττηται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἱερατικῶν βαθμῶν, τ.ἔ. πρεσβυτέρων, ὑποδιακόνων κλπ.

Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τοῦ διακόνου ὁ λόγος εἶναι εἰδικῶς περὶ τοῦ φέροντος ἐκκλησιαστικὸν ὀφφίκιον. Ὅτι ὁ λόγος εἶναι πράγματι μόνον περὶ τοῦ φέροντος ἐκκλησιαστικὸν ὀφφίκιον διακόνου καὶ οὐχὶ κοσμικὸν τοιοῦτον δηλοῦται σαφῶς διὰ τῆς διπλῆς ἐπαναλήψεως τοῦ προσδιοριστικοῦ ἐπιθέτου «ἐκκλησιαστικός». Καὶ δὴ τὴν μὲν πρώτην φοράν λέγει (διακόνους... ὀφφίκια ἐκκλησιαστικὰ ἔχοντας), τὴν δὲ δευτέραν τονίζει μετ' ἐμφάσεως διὰ τῆς διασαφητικῆς περιφράσεως «ὥστε τὸν διάκονον, κἂν ἐν ἀξιώματι, τοῦτέστιν ἐν ὀφφικίῳ τῷ οἰωδῆποτε ἐκκλησιαστικῷ τυγχάνη»⁴.

Ἄρα καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν «λοιπῶν ἱερατικῶν βαθμῶν» ὁ κανὼν

1. Ἴδε Ράλλη-Ποτλῆ, τόμ. Β', σελ. 324.

2. Ὡς γνωστὸν ὁ σύνδεσμος «ἐπειδὴ» εἰσάγει ἐξηρητημένας καθ' ὑπόταξιν προτάσεις (Πρβλ. Ἀ. Τζαρτζάνου, Συντακτικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, Ἐν Ἀθήναις 1966, σελ. 124).

3. Ἐτέρα γραφή ἱερατικῶν (Πρβλ. Ράλλη-Ποτλῆ, τόμ. β', σελ. 321, ὑπ. 1)

4. Ἐὰν ὁ κανὼν ἀνεφέρετο καὶ εἰς τὰ κοσμικὰ ἀξιώματα, θὰ ἠδύνατο κάλλιστα νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν γενικὴν ἔκφρασιν «ἀξιώματα» ἢ «ὀφφίκια» καὶ νὰ μὴ χρησιμοποίησθαι δις τὴν λέξιν «ἐκκλησιαστικός», προσδιορίζων σαφῶς καὶ οὕτω περιορίζων τὸ εἶδος τοῦ ὀφφικίου.

ὀμιλεῖ ὡσαύτως διὰ τοὺς φέροντας ἐκκλησιαστικὸν ὀφθίμιον κληρικούς. Κατὰ συνέπειαν καὶ ἡ ἐν λόγῳ αἰτιολογικὴ πρότασις ὀφείλει νὰ ἀναφέρηται εἰς τὴν σύγκρισιν καὶ τὴν ἀντιδιαστολὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀφθιμίων πρὸς τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης καὶ νὰ δικαιολογῆ, διατὶ προτιμῶνται οἱ δεῦτεροι τῶν πρώτων.

Πρέπει μόνον νὰ προσέξωμεν ὑπὸ ποῖον ὄρον τῆς συγκρίσεως θὰ τοποθετήσωμεν τὰ ἐκκλησιαστικά ὀφθίμια καὶ ὑπὸ ποῖον τοὺς ἱερατικούς βαθμοὺς. Εἰς τοῦτο βοηθεῖ αὐτὴ αὐτὴ ἡ ὀρολογία — διατύπωσις τοῦ κειμένου. Νομίζομεν δηλ., ὅτι ὁ κανὼν ἐπίτηδες καὶ πρὸς ἀποφυγὴν ἀκριβῶς οἰασθήποτε συγκρίσεως χρησιμοποιοῖ ὡς ἄ' ὄρον τῆς συγκρίσεως τὴν εἰδικὴν λέξιν «πνευματικά» ἀντὶ τῆς γενικῆς «ἐκκλησιαστικά», διὰ νὰ ὀρίσῃ ἀκριβέστερον τὸ περιεχόμενον τοῦ νοουμένου καὶ νὰ περιορίσῃ τὸ πλάτος τῆς λέξεως, οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύναται τις νὰ κατατάξῃ ὑπ' αὐτὴν καὶ τοὺς ἱερατικούς βαθμοὺς καὶ τὰ οἰαδήποτε ἐκκλησιαστικά ὀφθίμια. Διότι ἡ μὲν ἱερωσύνη, ἥτις τυγχάνει «οἰκονόμος μυστηρίων Θεοῦ»¹ δύναται εὐκόλως νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς πνευματικὸν λειτουργήμα. Δὲν εἶναι ὅμως δυνατόν, ὡς εἶδομεν προηγουμένως, καὶ ἡ ὑπηρεσία τοῦ σκευοφύλακος νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς πνευματικὴ διακονία, νὰ ἐξομωιωθῆ πρὸς τὸ ὑψηλὸν καὶ ὄντως πνευματικὸν λειτουργήμα τοῦ ἱερέως καὶ νὰ συγκαταλεχθῆ μεταξὺ τῶν «πνευματικῶν» ἀξιῶν.

Ἄξιον σημειώσεως ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ οὐχὶ ἄνευ σημασίας διὰ τὴν ἀνωτέρω διάκρισιν εἶναι καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ κανὼν εἶναι διατετυπωμένος κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε μετὰ τὴν λέξιν «πνευματικά» νὰ μὴ ὑπάρχῃ ὁ χαρακτηρισμὸς «ἀξιώματα»². Οὕτως ὑποδεικνύει ἐμμέσως, ὅτι τὸ «πνευματικά» δὲν ἀναφέρεται εἰς τὰ ποικίλα ἐκκλησιαστικά ὀφθίμια, ἐφ' ὅσον ἤδη προηγουμένως ἔχει χαρακτηρίσει σαφῶς ταῦτα ὁ κανὼν ὡς «ἀξιώματα»³.

Τὰ πράγματα λοιπὸν ἀναγκάζουν καὶ ὀδηγοῦν ἡμᾶς νὰ τοποθετήσωμεν τὰ ἐκκλησιαστικά ὀφθίμια ὑπὸ τὸν β' ὄρον τῆς συγκρίσεως, «τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωματῶν». Ἦτοι καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ κανὼν χαρακτηρίζει τὰ ἐκκλησιαστικά ὀφθίμια ὡς «κατὰ κόσμον ἀξιώματα». Τοιοῦτοτρόπως ἔχομεν ἐνταῦθα ἓνα ἐπίσημον ὑπὸ κανόνος μάλιστα Οἰκουμενικῆς Συνόδου χαρακτηρισμὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀφθιμίων.

Θὰ διερωτηθῆ τις ὅμως μετὰ τὰ ἀνωτέρω, πῶς εἶναι δυνατόν ὁ παρὼν κα-

1. Πρβλ. Α' Κορ. 4,1.

2. Μήπως οὕτως ἀποφεύγει νὰ συνδέσῃ στενῶς τὰ πνευματικὰ λειτουργήματα πρὸς τὴν λέξιν ἀξίωμα, ἥτοι πρὸς τὴν συνήθη ἔννοιαν τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας καὶ κυριαρχίας; Πρβλ. τὸ Ματθ. 20,25: «Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς (= τοὺς δώδεκα μαθητὰς Του) εἶπεν· οἶδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι καταξουσιάζουσιν αὐτῶν, οὐχ οὕτως ἐστὶν ἐν ὑμῖν».

3. «.. καὶ ἐν ἀξιώματι, τοῦτέστιν ἐν ὀφθίμῳ τῷ οἰωθήποτε ἐκκλησιαστικῷ τυγχάνῃ...» (ἐνθ' ἀνωτ.).

νών να χαρακτηρίζη τὰ ἐκκλησιαστικά ὀφφίκια ὡς «κοσμικά» ἀξιώματα;¹ Ἐὰν ἔπραττε τοῦτο, θὰ παρεῖχεν ἀφορμὴν καὶ δικαιολογίαν εἰς τοὺς κληρικούς διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀνάληψιν καὶ ἐτέρων ἀληθῶς κοσμικῶν ἐξουσιῶν, ἐνῶ ταυτοχρόνως θὰ ἤρχετο εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἄλλους κανόνες, οἵτινες ἀπαγορεύουν ῥητῶς τὴν ἀνάμειξιν τῶν κληρικῶν εἰς κοσμικὰς διοικήσεις.

Πλὴν ὅμως οὐδὲν τούτων συμβαίνει. Διότι ἐὰν ἀναγνώσωμεν μετὰ προσοχῆς τὸν κανόνα θὰ ἴδωμεν, ὅτι χρησιμοποιεῖ τὴν ἔκφρασιν «τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωμάτων» καὶ οὐχὶ «τῶν κοσμικῶν ἀξιωμάτων», ἢ «τῶν τοῦ κόσμου ἀξιωμάτων». Βεβαίως ἐὰν ἐξεφράζετο κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους, θὰ εἴχομεν αὐτὴν μόνον τὴν ἐρμηνείαν, τ.ἔ. θὰ ἐχαρακτήριζε τὰ ἐκκλησιαστικά ὀφφίκια ὡς κοσμικά ἀξιώματα. Λέγει ὅμως «τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωμάτων» καὶ ἡ λεπτὴ αὕτη διάκρισις δὲν στερεῖται σημασίας. Ἡ ἔκφρασις δηλ. αὕτη δύναται νὰ ἔχη καὶ τὴν ἐξῆς ἐτέραν ἐρμηνείαν: «Τῶν κατὰ τὰ κοσμικά πρότυπα ἀξιωμάτων»². Ὅτι, δηλονότι, τὰ ἐκκλησιαστικά ὀφφίκια εἶναι ἀνάλογα πρὸς τὰ τοῦ κόσμου ὀφφίκια (ἀξιώματα). Μήπως τοῦτο δὲν διακηρύττει καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος (1261-1282) εἰς τὸ ἀπὸ 1270 θέσπισμα αὐτοῦ; «Πρὸς τύπον τῶν βασιλικῶν καὶ τὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικίων παρὰ τῶν αἰοιδίμων καὶ φιλευσεβῶν βασιλέων ἐτάχθησαν»³. Τὰ ἐκκλησιαστικά τ. ἔ. ὀφφίκια ἐθεσπίσθησαν κατ' ἀναλογίαν καὶ ἀπομίμησιν τῶν βασιλικῶν, τῶν κοσμικῶν, τῶν τοῦ κόσμου ἀξιωμάτων.

Ἐπομένως δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν τὸ νόημα τοῦ ἐν λόγῳ ἐπιμάχου κειμένου ὡς ἐξῆς· «ἐπειδὴ τῶν κατὰ τὰ κοσμικά πρότυπα θεσπισθέντων ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων (ὀφφικίων) κρείττονα τὰ πνευματικά ἐπιστάμεθα».

Αὕτη λοιπὸν εἶναι καὶ ἡ ἔννοια τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικίων ὡς «κατὰ κόσμον» ἀξιωμάτων. Εἰς τὴν προκειμένην δὲ περιπτώσιν ἡ ἐρμηνεία αὕτη συμφωνεῖ καὶ πρὸς τὴν ὅλην σειρὰν τοῦ νοήματος καὶ τοῦ λόγου τοῦ παρόντος κανόνος.

Δύο ἐνστάσεις καὶ δύο συστάσεις (ἀρχαί) τοῦ Καν. Δικαίου.

Α΄) Πιθανόν τις νὰ προβάλῃ τὸ ἐξῆς ἐρώτημα-ἔνστασιν· διατί ὁ κανὼν νὰ μὴ χρησιμοποιεῖ τὸν ἀπλοῦν ὄρον «τὰ ἐκκλησιαστικά ἀξιώματα ἢ ὀφφίκια», ἐφ' ὅσον ἐξ ἀρχῆς περὶ τούτων ὁμιλεῖ, ἀντὶ τοῦ δυσνοήτου «τὰ κατὰ κόσμον ἀξιώματα»; Τοῦτο δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ὡς ἐξῆς: Οἱ Πατέρες τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐχρησιμοποίησαν τὴν ἔκφρασιν ταύτην δανεισθέντες

1. Καὶ ἐν τῷ αὐτῇ περιπτώσει διὰ ποῖον λόγον νὰ τονίξῃ ὁ κανὼν καὶ μάλιστα δις μετ' ἐμφάσεως τὴν λέξιν «ἐκκλησιαστικά»;

2. Πρὸβλ. Ἄ. Τζαρτζάνου, Συνακτικόν, σελ. 82 (§ 97, X, I, γ).

3. Ἰ. καὶ Π. Ζέπου, Jus Graecoromanum, Ἀθήνα 1931, τόμ. Α΄, σελ. 503, ἢ Ράλλη-Ποτλῆ, τόμ. Ε΄, σελ. 328.

αὐτὴν ἐκ τῆς γενικῆς ἀρχῆς, καθ' ἣν «τὰ πνευματικὰ πράγματα εἶναι ἀνώτερα τῶν κοσμικῶν».

Τὸ θαυμαστόν ὅμως εἶναι, ὅτι, ἐνῶ ἐδανείσθησαν τὸν νοῦν τῆς ἀρχῆς ταύτης, δὲν παρεσύρθησαν νὰ μεταχειρισθῶσι καὶ τὴν λέξιν «κοσμικά», ὡς τοῦτο θὰ ἦτο φυσικώτερον ἔνεκα καὶ τοῦ ὁμοιοκαταλήκτου¹ αὐτῆς πρὸς τὸν ἕτερον ὅρον τῆς συγκρίσεως «πνευματικά». Λέγομεν, ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι θαυμαστόν, διότι εἶδομεν προηγουμένως ὅποια ἀσυμφωνία καὶ ἀναστατώσεις μεταξὺ τῶν κανόνων θὰ ἐπήρχετο ἐκ τοιαύτης τινὸς ἀπροσέκτου χρησιμοποίησεως τῆς λέξεως «κοσμικά». Ἐνῶ διὰ τῆς διατυπώσεως «τῶν κατὰ κόσμον» ἀξιωμάτων παρέχεται ἡ δυνατότης νὰ ἐννοήσωμεν τὰ ἐκκλησιαστικά ἀξιώματα διὰ τὴν προκειμένην περίπτωσιν, χωρὶς βεβαίως νὰ ἀκυροῦται² καὶ ἡ γενικὴ ἀρχή, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν, τὰ πνευματικὰ πράγματα (καὶ ἀξιώματα) εἶναι ἀνώτερα καὶ ἀξιολογώτερα τῶν κοσμικῶν.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο ὀδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι εἶναι δυνατόν ἐν χωρίον νὰ δέχεται δύο ἢ καὶ πλείονας ἐρμηνείας, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἐπιτρέπει τοῦτο ἡ διατύπωσις αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὡσαύτως παραδείγματος ἀντιλαμβάνεται τις καὶ τὰ δυσάρεστα ὡς πρὸς τὴν ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας ἐπακλόουθα ἐκ τῆς ἀντικαταστάσεως λέξεώς τινος ἐνὸς ἱεροῦ κειμένου. Λοιπὸν, προκειμένου νὰ μὴ ἀποδίδωμεν πλήρως τὸ νόημα (δηλ. ὅλας τὰς ἐννοίας) ἐνὸς κειμένου, προτιμότερον ἴσως εἶναι νὰ μὴ ἐπιχειρῆται μετάφρασις τούτου³. Διότι αὕτη δὲν θὰ εἶναι μετάφρασις, ἀλλὰ μᾶλλον ἀντικατάστασις, ἥτοι παραχάραξις. Ἐπ' αὐτοῦ δὲ πρβλ. τὰ ὀριζόμενα ὑπὸ τοῦ β' κανόνος τῆς Πενθέκτης Συνόδου: «Μηδενὶ ἐξεῖναι τοὺς προδηλωθέντας πα ρ α χ α ρ ά τ τ ε ι ν (= παραποιεῖν) κανόνας»⁴.

Β') Εἴπομεν προηγουμένως, ὅτι ἡ φράσις «τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωμάτων κρείττονα τὰ πνευματικὰ» ἰσχύει καὶ ὡς γενικὴ ἀρχή. Ἐν τοιαύτῃ ὁμως περιπτώσει θὰ ἠδύνατό τις δικαίως νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι ὁ κανὼν δίδει δικαίωμα εἰς τὸν διάκονον ἢ πρεσβύτερον νὰ διεκδικήσῃ προκαθεδρίαν καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως. Θὰ ἠδύνατο δηλαδὴ ἐκάτερος τούτων καὶ βάσει τῆς ἀρχῆς ταύτης νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι, «ἐφ' ὅσον φέρω πνευματικὸν ἀξίωμα — λειτουργήμα, ἄρα πρέπει νὰ προκἀθῆμαι τοῦ βασιλέως, ὅστις φέρει κοσμικὸν ἀξίωμα».

Τοιοτοτρόπως δὲ θὰ ἐφαίνετο, ὅτι ὁ κανὼν ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν καὶ

1. Σχῆμα ὁμοιότελευτον ἢ ὁμοιοκατάληκτον (Ἄ. Τ ζ α ρ τ ζ ά ν ο υ, Συντακτικόν, σελ. 172).

2. Μᾶλλον δὲ καὶ ἐπεκύρωσαν ἐπισήμως ταύτην.

3. Διὰ τὸν κίνδυνον τοῦτον ἡ κωδικοποίησις τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ χρησιμοποίησις τοῦ κώδικος τούτου ἀντὶ τοῦ «Συντάγματος» τῶν Ρ ά λ λ η-Π ο τ λ ῆ ἢ τοῦ «Πηδαλίου» τῶν Ἄ γ α π ί ο υ-Ν ι κ ο δ ῆ μ ο υ νομιζόμεν, ὅτι εἶναι πρόωρος. Ἀπαιτεῖ μεγάλην ἐρμηνευτικὴν προεργασίαν.

4. Ρ ά λ λ η-Π ο τ λ ῆ, τόμ. Β', σελ. 309-310.

πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὴν Ἁγ. Γραφήν, ἐφ' ὅσον προηγουμένως χρησιμοποιοῦ τὴν παραίνεσιν τοῦ Κυρίου πρὸς πάντας τοὺς Χριστιανούς: «...μὴ χαίρειν ταῖς πρωτοκλισίαις»¹.

Ἴσως νὰ ἐφαίνεται. Εἰς τὴν πραγματικότητα ἡμῶς δὲν ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν, διότι τοιοῦτον δικαίωμα δὲν παρέχει εἰς τὸν διάκονον, ἐπειδὴ ἀκριβῶς καὶ τοιοῦτόν τι εἰς τὸν κανόνα «οὐ γέγραπται». Καὶ ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι «γεγραμμένον», δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐξάγῃ τις αὐθαίρετως τοιαῦτα συμπεράσματα.

Σκοπὸς τοῦ κανόνος ἐξ ἀρχῆς εἶναι νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τάξιν μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων καὶ οὐχὶ τὴν προκαθεδρίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπὶ τῶν κοσμικῶν κύκλων. Πρβλ. καὶ τὸ σχόλιον τοῦ Β α λ σ α μ ῶ ν ο ς: «Σημειῶσαι δὲ τὸν κανόνα λέγοντα κρείττονα εἶναι τὰ πνευματικὰ ἀξιώματα τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωματῶν, πλὴν μὴ ἐλύσης τοῦτο ὡς τινες εἶπον, χάριν τοῦ προτιμᾶσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα τῶν βασιλικῶν»².

Ἄ Ο π ζ' κανὼν τοῦ Μ. Β α σ ι λ ε ἰ ο υ ὀρίζει: «Τὸ ἐκ τῆς ἀκολούθου ἐπιφορᾶς τὸ σιωπηθὲν συλλογίζεσθαι, νομοθετοῦντός ἐστιν, οὐ τὰ τοῦ νόμου λέγοντος»³. Τὸν ὄρισμόν δὲ τοῦτον τοῦ Μ. Β α σ ι λ ε ἰ ο υ, λαβόντα καὶ καθολικὸν κῦρος διὰ τῆς ἐπικυρώσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ β' κανόνος τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸ «Πηδάλιον» ἀποδίδει ὡς ἐξῆς: «Τὸ νὰ συμπεραίνῃ τινὰς ἀπὸ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου ἐκεῖνο, ὅπου ἡ Γραφή ἐσιώπησε, τοῦτο δὲν εἶναι ἴδιον ἐκεῖνου ὅπου θέλει νὰ λέγῃ, ὅσα λέγει ὁ νόμος, ἀλλ' ἐκεῖνου ὅπου θέλει νὰ νομοθετῇ αὐτὸς ἀπὸ λόγου του»⁴.

Νομίζομεν λοιπόν, ὅτι ὀφείλει τις πάντοτε κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν κανόνων νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει τὴν ἀνωτέρω θεμελιώδη ἀρχήν⁵. Εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον «σταματοῦν» ὁ κανὼν, ἐκεῖ ὀφείλουν καὶ οἱ ἐρμηνευταὶ νὰ «σταματοῦν». Παρατηροῦμεν δὲ μετ' ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ, ὅτι ὁ κανὼν μετὰ μεγάλης

1. Πρβλ. Λουκ. 20,46.

2. Ρ ἄ λ λ η-Π ο τ λ ῆ, τόμ. Β', σελ. 323.

3. Ρ ἄ λ λ η-Π ο τ λ ῆ, τόμ. Δ', σελ. 261.

4. Π η δ ἄ λ ι ο ν, σελ. 635.

5. Αἱ δύο ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαι ἀρχαὶ εἶναι δυνατὸν νὰ συνοψισθοῦν εἰς γενικωτέραν τινὰ ἀρχήν, περιλαμβανομένην εἰς τὸν α' κανόνα τῶν Πατέρων τῆς Πενθέκτης Οἰκ. Συνόδου: «Ἡμεῖς γὰρ οὔτε προστιθέμεν τι, οὔτε μὴν ἀφαιροῦν, κατὰ τὰ προορισθέντα, παντελῶς διεγνώκαμεν, ἢ καθ' ὄντιναοῦν δεδυνήμεθα λόγον» (Ρ ἄ λ λ η-Π ο τ λ ῆ, τόμ. Β', σελ. 305). Πρβλ. Π. Μ π ο ὑ μ η, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 65. Τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ὀφείλει βεβαίως νὰ ἔχῃ τις ὑπ' ὄψει καὶ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Πρβλ. Ἄποκ. 22,18-19: «Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ Θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ».

διακριτικότητος φθάνει μέχρις ἐνὸς ὀρισμένου ὄριου, μέχρις ἐκεῖ ὅπου πρέπει, ὥστε νὰ μὴ ἔρχηται εἰς σύγκρουσιν οὔτε πρὸς ἑαυτόν, οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους κανόνας, οὔτε πρὸς τὴν Ἁγ. Γραφήν.

Πολὺ δὲ ὀρθῶς ὁ παρὰν κανὼν δὲν ἐχώρησε περαιτέρω, διότι οὕτως εἶναι σύμφωνος προσέτι καὶ πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἔθνῶν Παύλου λεγόμενον: «Ἡμῶν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει¹... οὐ γὰρ ἔχομεν ᾧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν²».

Πορίσματα.

Α) Μετὰ τὰ ὅσα ἐξετέθησαν ἀνωτέρω ἐπαληθεύεται διὰ μίαν ἀκόμη³ φοράν καὶ ἡ ἀρχή, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποῖαν ἡ π ι σ τ ῆ καὶ ἔ π α κ ρ ι β ῆ ς ἐρμηνεία καὶ χρησιμοποιοῦσι τῶν ἱερῶν κανόνων ἀποτελεῖ βασικὴν μέθοδον εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας, εἶναι τ.ξ. ἡ ἀσφαλὴς ὁδὸς πρὸς αὐτήν. Οἱ ἱεροὶ κανόνες ὡς ἄλλοι «κανόνες» δίδουν τὴν ὀρθὴν γραμμὴν, τὴν ὀρθὴν πορείαν πρὸς αὐτήν⁴.

Β) Ἐπιπροσθέτως δὲ συμπεραίνομεν, ὅτι ὅταν ἀκολουθῇ τις πιστῶς τοὺς κανόνας διὰ τῆς ἀνευρέσεως καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων λεπτοτάτων διακρίσεων καθὼς καὶ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτοὺς ἐκπληκτικῆς διακριτικότητος, διαπιστώνει καὶ τὴν μεταξὺ τούτων καὶ πρὸς τὴν Ἁγ. Γραφήν ὑπάρχουσαν συμφωνίαν καὶ ἐνότητα⁵.

Εἶναι τοῦτο ἄρα γε προσωπικὸν κατόρθωμα τῶν διανοητικῶν δυνάμεων καὶ τῶν πολυειδῶν γνώσεων τῶν θεσπισάντων τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας πατέρων;

Εἰς τὴν προκειμένην πάντως περίπτωσιν εἶναι δύσκολον νὰ ἀποδώσωμεν τὴν ἀκριβολογίαν καὶ συμφωνίαν ταύτην ἀπλῶς εἰς τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν σοφίαν τῶν πατέρων, ὅταν διαπρεπεῖς ἐρμηνευταὶ ὡς οἱ Ζ ω ν α ρ ᾱ ς καὶ Β α λ σ α μ ὶ ν ἐξηγοῦν ἐσφαλμένως, μὴ ἀντιλαμβάνομενοι τὴν ἤδη ὑφισταμένην συμφωνίαν εἰς τὸ κείμενον τῶν κανόνων. Διότι ἀναμφιβόλως εἶναι δυσκολώ-

1. Φιλίπ. 3,20.

2. Ἑβρ. 13,14. Πρβλ. καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἱεροῦ Χ ρ υ σ ο σ τ ὀ μ ο υ, λέγοντος: «Οὗτος (δηλ. ὁ βασιλεὺς) μὲν γὰρ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἔλαχεν οἰκονομεῖν· ὁ δὲ τῆς ἱερωσύνης θεσμὸς ἄνω κἀθηται» ('Ὁμιλία Δ', 4. Εἰς τὸ ῥητόν: ἀ'Εγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ...), Ρ.Γ. 56, 126).

3. Πρβλ. Π. Μ π ο ὑ μ η, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 119.

4. Πρβλ. τὸν ἱστ' καν. τοῦ Μεγ. Βασιλείου: «Πρόσεχε οὖν ἀ κ ρ ι β ῶ ς τῇ Γραφῇ, καὶ αὐτόθεν εὐρήσεις τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος» (Ρ ᾱ λ λ η-Π ο τ λ ῆ, τόμ. Δ', σελ. 136).

5. Μήπως αὐτὸ τὸ ὁποῖον παρατηρεῖται εἰς τὸν ἀνωτέρω κανόνα συμβαίνει καὶ μετὰ τοὺς ἄλλους; Μήπως δηλ. ἡ ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ ἀναγνώσεως παρατηρουμένη μεταξὺ των ἀντίφασις μετατρέπεται εἰς θαυμαστὴν ἐνότητα καὶ συμφωνίαν μὲν θεία βοήθεια θελήσωμεν νὰ ἀκριβολογήσωμεν, νὰ ἀκολουθήσωμεν πιστῶς καὶ νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὸ νόημα αὐτῶν;

τερον νά κατασκευάζη τις τήν ενότητα παρά νά ανακαλύπτη αὐτήν ἐκ τῶν ὑστέρων.

Ἀντιθέτως, εὐκολώτερον (οὐ μὴν ἀλλά καί συνεπέστερον καί εἰλικρινέστερον) εἶναι νά παραδεχθῶμεν, ὅτι εἰς τήν διατύπωσιν ἢ τήν ἐπικύρωσιν τῶν κανόνων ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐπεστάτει ἐν ἀνώτερον πνεῦμα, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα¹.

1. Πρβλ. τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο χρησιμοποιούμενον περὶ τῆς Ἁγ. Γραφῆς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Εὐάγ. Θεοδώρου, ἐν «Κατηγορητικὰ βοηθήματα» Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἡ αἰωνία ἀλήθεια, Ἀθήναι 1963, σελ. 27.